

Plutark om Octavians vej til magten

Plutark (ca. 46-120 e.Kr.) var græsk forfatter. Han skrev bl.a. biografier om store græske og romerske statsmænd. Hans fremstilling bygger på ældre og nu tabte kilder.

5

Mens sagerne stod således, kom den unge Cæsar [Octavian] til Rom, en søsterdattersøn af den afdøde, som før bemærket, og indsat til arving af hans formue. [...] Han hilste straks på Antonius som sin faders ven og bragte derpå det depositum på bane, der blev opbevaret hos Antonius. Octavian skulle nemlig efter Cæsars testamentariske bestemmelse give hver romer 75 denarer.¹ Antonius betragtede ham først med foragt som en ung mand og sagde, at han ikke var rigtig klog, siden han, som var venneløs, var ufornuftig nok til at ville tage en så uoverkommelig byrde på sig som det at være Cæsars efterfølger. Men da Octavian ikke lod sig omstemme, men forlangte pengene, blev Antonius ved med at krænke ham på mange måder både i ord og handling. Han modarbejdede ham, da han forsøgte at blive valgt som folketribun, og da han ville opstille en gylden stol til ære for sin fader, således som man havde vedtaget, truede Antonius med at sætte ham i fængsel, hvis han ikke holdt op med sin agitation. Da den unge mand imidlertid sluttede sig tæt til Cicero og alle de andre, der hadede Antonius, og gennem disse vandt senatet for sig – samtidig med, at han selv knyttede folket til sig og samlede veteranerne fra kolonierne – blev Antonius bange. [...]

20

Cicero, der havde mest at sige i Rom og ophidsede alle mod Antonius, fik til sidst senatet overtalt til at erklære Antonius for statens fjende, sende Cæsar [Octavian] liktorer og de prætoriske værdighedstegn² og udsende Pansa og Hirtius for at fordrive Antonius fra Italien. Disse, som dengang var konsuler,³ stødte sammen med Antonius ved byen Mutina, mens Cæsar [Octavian] var til stede og deltog i kampen. Pansa og Hirtius besejrede fjenderne, men døde selv. På flugten blev Antonius hjemsøgt af mange vanskeligheder. [...] *[I den følgende tid skifter Octavian imidlertid side og indgår en alliance med Antonius og Lepidus.]*

25

Cæsar [Octavian] fulgte nu ikke længere Cicero, som han så kæmpede for republikken, men opfordrede gennem sine venner Antonius til at slutte forlig. De tre [Antonius, Lepidus og Octavian] mødtes så på en af en flod omstrømmet holm og forhandlede i tre dage. Det øvrige gik let i orden, og de delte hele riget mellem sig som en fædrearv. Derimod fremkaldte striden om ofrene [for de kommende udrensninger] de største vanskeligheder, da enhver ønskede at dræbe sine fjender og redde sine slægtninge. Men til sidst tilsidesatte de både hensynet til slægtninge og hengivenheden for venner for hadet og vreden, således at Cæsar [Octavian] ofrede Cicero for Antonius' skyld – og denne for Cæsars [Octavians] skyld Lucius Cæsar, som var Antonius' morbroder. Lepidus fik også lov til at dræbe sin broder Paulus, skønt der er andre som siger, at Lepidus ofrede Paulus, fordi de andre fordrede hans død. Jeg mener, at der aldrig er sket noget mere rådt eller grusomt end denne aftale. Idet de nemlig opvejede det ene drab overfor det andet, dræbte de ligeså gerne dem, som de selv ofrede, som dem, de fik ofret. De var mest uretfærdige mod deres venner, som de dræbte uden engang at hade dem.

35

¹ Cæsars testamentariske follegave (se også tekst 20) var altså deponeret i Antonius' varetægt. Det er disse penge Octavian kræver udleveret.

² Cicero forsøgte altså at knytte Octavian til sig ved at få senatet til at tildele ham embedsmyndighed.

³ Marcus Antonius var konsul for året 44 f.Kr. og var i december draget til det nordlige Italien for at nedkæmpe et oprør. I år 43 f.Kr. blev Antonius altså angrebet af de nye konsuler, Pansa og Hirtius, samt Octavian.

5 Efter at dette forlig var blevet sluttet, omringede soldaterne dem og forlangte, at Cæsar [Octavian] også skulle befæste venskabet ved et giftermål, idet han ægtede Antonius' kone Fulvias datter, Clodia.⁴ Da også dette var slået fast, dræbte de ved proskription⁵ trehundrede, og Antonius befalede at afskære den dræbte Ciceros hoved og hans højre hånd, hvormed Cicero havde skrevet sine taler imod ham. Da hoved og hånd var blevet bragt til ham, så han fornøjet på dem og slog i sin glæde flere gange en skoggerlatter op. Efter at have set sig mæt derpå lod han dem udstille på Roms talerstol på torvet, som om han derved hånede den døde, mens han i virkeligheden viste, at han selv skejede ud i sin lykke og gjorde sin magt til skamme. [...]

10

Plutark (*Ant.* 19-20 uddrag). Overs. K. Hude: *Levnedsbeskrivelser af Plutarch*, bnd. 2. Kbh. 1914-15.) Litteratur sprogligt revideret og anoteret af Jesper Rosenløv.

⁴ Octavian var gift med Clodia indtil 41 f.Kr.

⁵ *Proskription* / *at proskribere*: at erklære nogen for fredløs